

Bijlage 3. Behandeling van de adviezen bij het ministerieel besluit tot voorlopige bescherming als monument van knotes in Herstappe

Provincie: Limburg

Gemeente: Herstappe, enige afdeling, sectie A

Objectnummer: 4.01/73028/102.1

-

Dossiernummer: 4.001/73028/101.1

Omschrijving:

Knotes, Villers-l'Evêquestraat

Mij bekend om gevoegd te worden bij het besluit van heden:

Brussel, **18 SEP. 2018**

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

Geert BOURGEOIS

1. Adviezen uitgebracht voorafgaand aan de voorlopige bescherming

1.1. Adviezen uitgebracht door de departementen en agentschappen van de beleidsdomeinen Omgeving, MOW en LV

1.1.1. Beleidsdomein Omgeving

Het advies werd gevraagd op 21 juni 2017.

Het departement noch de agentschappen brachten advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

Het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit.

1.1.2. Beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken

Het advies werd gevraagd op 21 juni 2017.

Het departement noch de agentschappen brachten advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

Het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit.

1.1.3. Beleidsdomein Landbouw en Visserij

Het advies werd gevraagd op 21 juni 2017.

Het departement noch de agentschappen brachten advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

Het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit.

1.2. Advies uitgebracht door de betrokken gemeente Herstappe

Het advies werd gevraagd op 21 juni 2017.

Gemeente Herstappe

Het college van Burgemeester en Schepenen bracht op 17 juli 2017 een ongunstig advies uit over deze bescherming. Het advies maakt integraal deel uit van het beschermingsdossier.

Behandeling van het advies:

Overwegende dat het college op zich niet tegen de bescherming van de knotes is, maar dat er vlakbij de knotes een wachtbekken ligt waarin overtollig regenwater opgevangen wordt om de gemeente te vrijwaren van wateroverlast;

Overwegende dat er aan dit waterbekken moet kunnen gewerkt worden als dit nodig is om de gemeente te vrijwaren van wateroverlast; dat de kans bestaat dat dit niet mogelijk is indien de knotes beschermd is;

Overwegende dat er in de grond aan de boom een dikke kabel ligt die naar de stroomcabine verderop loopt; dat dit moeilijk in overeenstemming te brengen is met het beschermde statuut van de knotes;

Overwegende dat er hiervoor een oplossing moet zijn alvorens kan overgegaan worden tot de voorlopige bescherming van de knoten; dat deze oplossing er momenteel nog niet is;

Besluit:

Het college brengt een negatief advies uit met betrekking tot de voorlopige bescherming van de knoten als monument.

Antwoord:

Het waterbekken waarvan sprake ligt buiten de voorgestelde bescherming en vormt dus geen probleem. Eventuele toekomstige werken om de aanvoer van water naar dit waterbekken te garanderen en werken aan de elektriciteitskabel in de grond bij de boom, die impact zouden hebben op de beschermde zone, behoren tot de toelatingsplichtige handelingen zoals bepaald in artikel 5 van het ministerieel besluit.

Bij de uitvoering van deze werken moet, zoals bepaald in artikel 3, paragraaf 6 van het ministerieel besluit, mogelijke schade aan de boom voorkomen worden door het behoud van de boom mee op te nemen in het werfinrichtingsplan en de werfopvolging. Mogelijk te nemen maatregelen voor het omgaan met bomen op of in de buurt van een werf zijn opgenomen binnen het standaardbestek 250.

Indien correct gepland en uitgevoerd, hoeven ook deze werken dus geen obstakel te zijn voor een bescherming.

Conclusie: het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit.

1.3. Advies uitgebracht door de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed (VCOE)

Het advies werd gevraagd op 21 juni 2017.

De VCOE bracht op 6 juli 2017 een gunstig advies uit over de bescherming van het onroerend goed. Het advies maakt integraal deel uit van het beschermingsdossier.

Behandeling van het advies:

1. Artikel 2 van het ministerieel besluit verwijst naar de erfgoedwaarden van het monument en beschrijft tevens de erfgoedkenmerken en -elementen van het monument. De knotboom wordt beschermd omwille van de wetenschappelijke, historische, esthetische en ruimtelijk-structurerende waarde. De commissie suggereert om bij de beschrijving van de historische waarde aan te vullen dat de boom de hoek van een bestaand boomgaardperceel én open akkerlanden afbakt, beide typische landgebruikstypes van Droog-Haspengouw.

Antwoord: De suggestie van de commissie wordt gevolgd en de historische waarde wordt op deze wijze aangevuld in het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit.

2. De commissie ondersteunt de beheersvisie in artikel 3 van het ministerieel besluit en vindt het positief dat daarbij aandacht is voor de (mogelijke) effecten van de essentaksterfte. Wat betreft eventuele heraanplant suggereert de commissie aan te vullen dat ook gedacht kan worden aan het enten of stekken van deze boom om de genetische diversiteit te behouden.

Antwoord: De mogelijke effecten van de essentaksterfte kunnen, zoals vermeld in het inhoudelijk dossier (3.1), momenteel nog onvoldoende ingeschat worden. Indien een aantal essen resistent blijken tegenover deze ziekte, zullen deze zich waarschijnlijk opnieuw uitzaaien. Het enten of stekken van deze boom is momenteel dus nog voorbarig; op lange termijn kan natuurlijke verjonging van resistente gewone essen op natuurlijke wijze zorgen voor een meer resistente en genetisch diverse populatie.

3. De commissie formuleert enkele bedenkingen bij het inhoudelijk dossier:
- op pagina 4 is sprake van het bocagelandschap dat weergegeven wordt op de 18de-eeuwse kaarten. De commissie merkt op dat dit niet helemaal correct is. Droog-Haspengouw wordt gekenmerkt door open akkerlandschappen, die zeer duidelijk herkenbaar zijn op de kaart van Villaret en de Kabinetskaart van de Ferraris. Aanvullend wijst de commissie erop dat de dorpen zoals Herstappe traditioneel omgeven werden door boomgaarden en huisweiden met een zeer kleinschalig gesloten landschap. Het is wenselijk dit aan te vullen in het dossier.

Antwoord: De suggestie van de commissie wordt gevolgd en beide paragrafen van het inhoudelijk dossier waarin het gesloten landschap rondom het dorp ter sprake komt, worden in deze zin verduidelijkt.

- De commissie stelt vast dat voor de fysieke toestand van de boom verwezen wordt naar het inspectierapport opgemaakt door het Agentschap Natuur en Bos. De commissie vindt het wenselijk de belangrijkste bevindingen uit dit rapport met betrekking tot de knotboom van Herstappe samen te vatten in het inhoudelijk dossier.

Antwoord: De belangrijkste bevindingen uit het inspectierapport worden overgenomen in het inhoudelijk dossier (1.4).

Conclusie: het advies heeft invloed op het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit.

Het beschermingsbesluit werd als volgt aangepast:

- Eerste bladzijde: de beschrijving van de historische waarde werd aangevuld:
De knot is nog herkenbaar als hoekboom van het perceel. Hoekbomen werden traditioneel aangeplant en behouden om de perceelsgrens vast te leggen. De boom bakent bovendien nog steeds de hoek van een bestaand boomgaardperceel en open akkerlanden af, beide typische landgebruikstypes van Droog-Haspengouw.

Het inhoudelijk dossier werd als volgt aangepast:

- 1.2. Historisch overzicht, de eerste en vierde paragraaf werden verduidelijkt:
Sinds de oudste beschikbare kaarten (18de eeuw) is Herstappe een straatdorp met de bebouwing, voornamelijk vierkantshoeven, geconcentreerd aan de Dorpsstraat. Vlak rond het dorp is op alle kaarten een zeer kleinschalig gesloten landschap van boomgaarden en huisweiden te zien, omgeven door hagen of houtkanten. Verder van het dorp liggen de voor Droog-Haspengouw typerende open akkerlandschappen.
De Molenweg vormt zowel op alle historische kaarten als tegenwoordig de grens van het zeer kleinschalig gesloten landschap van boomgaarden en huisweiden rondom het dorp, oorspronkelijk omgeven door hagen. Op latere kaarten verdwijnen de hagen geleidelijk uit het beeld.
- 1.4. Fysieke toestand van het onroerend goed: de belangrijkste bevindingen uit het inspectierapport (Broeckmans, 2016) worden overgenomen:
Voor de fysieke toestand van de knot in Herstappe verwijzen we naar het inspectierapport van Michel Broeckmans (ANB) die de boom inspecteerde op 4 september 2015 (Visual Tree Assessment; Broeckmans, 2016). De belangrijkste bevindingen uit dit onderzoek wat betreft de fysieke toestand van de boom zijn:
"Ondanks zijn ouderdom is deze boom zeer vitaal. Normale bladkleur en scheutlengte. De bladbezetting is goed en zijn vruchten zijn normaal, geen overvloed die kan wijzen op sterven van de boom. Het gevormde hout is normaal van uitzicht en voldoende sterk. Er zijn geen gebroken of afgescheurde takken.
De stam is bijna volledig hol met verschillende grote gaten. Het kernhout is volledig weg. De boom houdt zijn stevigheid door het spinthout. Hierin is voldoende aanwas om de stevigheid van de stam te garanderen.

Er zijn tijdens het onderzoek geen vruchtlichamen van schimmels of paddenstoelen gevonden die kunnen wijzen op sterven van de boom. Door de vochtige augustusmaand zouden deze, indien er zwamvlokken aanwezig waren, zichtbaar moeten zijn."

- 2.1. Evaluatie van de erfgoedwaarden: de beschrijving van de historische waarde werd aangevuld:

De knoten is nog herkenbaar als hoekboom van het perceel. Hoekbomen werden traditioneel aangeplant en behouden om de perceelsgrens vast te leggen. De boom bakent bovendien nog steeds de hoek van een bestaand boomgaardperceel en open akkerlanden af, beide typische landgebruikstypes van Droog-Haspengouw.

1.4. Conclusie voorafgaand aan de voorlopige bescherming

De uitgebrachte adviezen hebben invloed op het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit.

Het beschermingsbesluit werd als volgt aangepast:

- Eerste bladzijde: de beschrijving van de historische waarde werd aangevuld:
De knoten is nog herkenbaar als hoekboom van het perceel. Hoekbomen werden traditioneel aangeplant en behouden om de perceelsgrens vast te leggen. De boom bakent bovendien nog steeds de hoek van een bestaand boomgaardperceel en open akkerlanden af, beide typische landgebruikstypes van Droog-Haspengouw.

Het inhoudelijk dossier werd als volgt aangepast:

- 1.2. Historisch overzicht, de eerste en vierde paragraaf werden verduidelijkt:
Sinds de oudste beschikbare kaarten (18de eeuw) is Herstappe een straatdorp met de bebouwing, voornamelijk vierkantshoeven, geconcentreerd aan de Dorpsstraat. Vlak rond het dorp is op alle kaarten een zeer kleinschalig gesloten landschap van boomgaarden en huisweiden te zien, omgeven door hagen of houtkanten. Verder van het dorp liggen de voor Droog-Haspengouw typerende open akkerlandschappen.
De Molenweg vormt zowel op alle historische kaarten als tegenwoordig de grens van het zeer kleinschalig gesloten landschap van boomgaarden en huisweiden rondom het dorp, oorspronkelijk omgeven door hagen. Op latere kaarten verdwijnen de hagen geleidelijk uit het beeld.
- 1.4. Fysieke toestand van het onroerend goed: de belangrijkste bevindingen uit het inspectierapport (Broeckmans, 2016) worden overgenomen:
Voor de fysieke toestand van de knoten in Herstappe verwijzen we naar het inspectierapport van Michel Broeckmans (ANB) die de boom inspecteerde op 4 september 2015 (Visual Tree Assessment; Broeckmans, 2016). De belangrijkste bevindingen uit dit onderzoek wat betreft de fysieke toestand van de boom zijn:
"Ondanks zijn ouderdom is deze boom zeer vitaal. Normale bladkleur en scheutlengte. De bladbezetting is goed en zijn vruchten zijn normaal, geen overvloed die kan wijzen op sterven van de boom. Het gevormde hout is normaal van uitzicht en voldoende sterk. Er zijn geen gebroken of afgescheurde takken.
De stam is bijna volledig hol met verschillende grote gaten. Het kernhout is volledig weg. De boom houdt zijn stevigheid door het spinthout. Hierin is voldoende aanwas om de stevigheid van de stam te garanderen.
Er zijn tijdens het onderzoek geen vruchtlichamen van schimmels of paddenstoelen gevonden die kunnen wijzen op sterven van de boom. Door de vochtige augustusmaand zouden deze, indien er zwamvlokken aanwezig waren, zichtbaar moeten zijn."
- 2.1. Evaluatie van de erfgoedwaarden: de beschrijving van de historische waarde werd aangevuld:
De knoten is nog herkenbaar als hoekboom van het perceel. Hoekbomen werden traditioneel aangeplant en behouden om de perceelsgrens vast te leggen. De boom bakent bovendien nog steeds de hoek van een bestaand boomgaardperceel en open akkerlanden af, beide typische landgebruikstypes van Droog-Haspengouw.